

GRAĐANSKI

Kad se zvanje plaši znanja

Piše: Daliborka Uljarević

Ako podmazuješ, okliznućeš se. Ako tražiš prečice, zalutaćeš. Ako varaš, prevarićeš se. Ako misliš da sve možeš kupiti, onda ti ništa ne vrijedi. Ako nemaš obraz, džaba ti obrazovanje. Ako nemaš znanje, džaba ti zvanje. Neka ti bude škola. Da samo znanje donosi zvanje.

Korupcija je široko rasprostranjena pojava kod nas. Priznali su to i oni koji su se dugo opirali, više pod pritiskom spoljnih argumenata, a manje zbog sluha za mišljenje građana i građanki Crne Gore. I to je jedan od pokazatelja odgovornosti donosilaca odluka prema onima koje zastupaju.

A što je korupcija?

Etimološki korijen je u latinskoj riječi *corumpo* što znači pokvarenost, izopačenost, podmićivanje. **Platon, Aristotel, Polibije i Montesquieu** su korupciju shvatali kao kvarenje vlasti, vladanje koje nije u interesu političke zajednice tj. države. **Machiavelli i Rousseau** su korupciju vidjeli kao moralno kvarenje ljudi, urušavanje vrijednosti društva i vrlina građana. Danas se te definicije dijele na: administrativne (devijantno ponašanje pojedinca u odnosu na formalnu ulogu), ekonomske (maksimizacija profita kršenjem zakona i morala) i javno-interesne (korišćenje javnih sredstava za lične interese).

Korupcija u obrazovanju je ona crvena liniju koju ne smijemo preći. Presudno nam je važan kvalitet obrazovnog procesa, jer će to odrediti sudbinu države. Loši đaci i oni koji su se kroz sistem provukli, prije ili kasnije nas dovedu u ćorsokak, a cijenu tog učenja kroz iskustvo tragično plaćamo i kao pojedinci i kao društvo. Nije i ne treba da nam bude svejedno što zna ljekar koji nas liječi, advokat koji nas zastupa ili sudija koji nam sudi, građevinski inženjer koji je radio na zgradi ili kući u kojoj živimo, i tako bi mogli za svako zanimanje pojedinačno, pa i do političara koji treba da određuju strateške pravce našeg razvoja.

Jesmo li mi stigli do te crvene linije u Crnoj Gori?

Ako je suditi po percepciji i iskustvu naših građana i građanki, ali i ponašanju Univerziteta Crne Gore (UCG), nažalost, jesmo. Evo i par ilustracija.

CGO mjesecima ne može da dobije od UCG kopije 23 ugovora koje su UCG i njegove organizacione jedinice (fakulteti) sklopili sa trećim licima, a čija vrijednost prelazi 10,000 odnosno 100, 000 EUR pod opravdanjem da bi „njihovim objavljivanjem nastala šteta za ekonomske interese UCG značajnije od javnog interesa za objavljivanje te informacije“, iako je drugostepeni organ (Ministarstvo prosvjete i nauke), odlučio da ta dokumenta, kao i druga koja smo tražili moraju biti dostupna. I laiku je jasno da UCG od javnosti skriva podatke o finansijskim transakcijama i neprihvatljivo da ta obrazovna institucija, koja se finansira iz Budžeta, demonstrira netransparentnost i nepoštovanje zakona. Nameće se pitanje: koji su to i čiji ekonomski interesi koji mogu biti ugroženi ako naši građani i građanke saznaju na što je potrošen njihov novac? Ako je sve u skladu sa zakonom, što je sporno da se to i pokaže?

Dalje, rektor **Predrag Miranović**, koji odbija da javnosti položi račune, naslovnicu u nekim medijima je zaslužio i otvaranjem pitanja zakonitosti sopstvenog izbora. To nijesu pokrenule „zlonamjerne“ NVO, već njegove kolege i to zbog povrede pravila postupka, pogrešne primjene materijalnog prava i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kako stoji u Tužbi podnešenoj Upravnom sudu koji je odlučujući po istoj poništio odluku Upravnog odbora UCG o izboru rektora.

Rektora zakon ne opterećuje. Nastavlja da se oglašava i o pravni okvir u kojem djeluje UCG. Tako umjesto prorektora, kako to propisuje Statut UCG, ukoliko je sam spriječen, na konferenciju o korupciji u obrazovanju „Da samo znanje donosi zvanje“ šalje „specijalnog izaslanika“ **Miloša Bešića** koji nema

kapacitet da govori ispred rektorata, iako je univerzitetski radnik. Ima drugu preporuku: strast kojom pokušava diskreditovati nalaze istraživanja jer oni ukazuju na zabrinjavajuću raširenost korupcije u obrazovanju. No, univerzitetski radnik Bešić ne poriče postojanje korupcije u obrazovanju, samo dovodi u pitanje metodologiju istraživanja.

Ovih dana je napisao i dužu elaboraciju na istu temu, koja je slata sa email naloga rektora, tražeći pri tom ultimativno da CGO i CEMI postupaju po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, koji ih za razliku od UCG ne obavezuje, i dostave mu obimnu dokumentaciju koji on treba još dodatno da provjeri kao neko čije je mišljenje valjda jedino mjerodavno i najavljujući novu konferenciju UCG i FPN „Da zvanje bude garant znanja“!?

Nije problem učiniti ovo istraživanje javnim. Ono se odavno nalazi na sajtu CEMI-ja u mnogo obimnijem okviru nego ijedno istraživanje na kojem je Bešić radio u Crnoj Gori, a koja su nerijetko izazivala brojne kontraverze.

Valjda bi bilo pošteno da prvo isti UCG i rektor konačno postupe po zakonu koji ih obavezuje i da javnosti kažu sa kim i pod kojim uslovima posluju, na što troše novce iz Budžeta, da objave „sporne“ ugovore, da univerzitetsko osoblje i rukovodioci administrativnih organa objave svoje imovinske kartone, da UCG obezbijedi uslove da studenti mogu polagati ispit kod najmanje dva profesora, kako bi se postojeći monopoli i mogućnost zloupotrebe ukinuli, da uredi normu za spriječavanje konflikta interesa, ali i zabranu i prateću sankciju za profesore koji vrše pritisak na studente kako bi platili za dodatne časove njima ili njihovim kolegama, itd.

Univerzitetski radnik Bešić možda i u tome može pomoći. Ali, tek kada sam bude na braniku odbrane svakog zakonskog teksta u Crnoj Gori, što nije bio slučaj sa njegovim nastupom na pomenutoj konferenciji. Takođe, javnosti bi bio interesantan podatak o procentu magistarskih i drugih komisija na FPN u kojima je aktivan. Promovisanje poštovanja zakona i pojašnjenja oko obima i oblika angažmana na UCG bi demantovale utisak o njegovom privilegovanom statusu i monopolskom položaju, a on sam bi onda u punom kapacitetu mogao doprinijeti zbilja važnom poslu obračuna sa korupcijom u visokom obrazovanju.

Održivi antikorupcijski mehanizmi treba da dovedu do toga da je zvanje rezultat znanja kojim neko raspolaže, a ne da se zvanje, kako nam to životni primjeri pokazuju, plaši znanja.

*Ako podmazuješ, okliznućeš se. Ako tražiš prečice, zalutaćeš. Ako varaš, prevarićeš se. Ako misliš da sve možeš kupiti, onda ti ništa ne vrijedi. Ako nemaš obraz, džaba ti obrazovanje. Ako nemaš znanje, džaba ti zvanje. **Neka ti bude škola.** Da samo znanje donosi zvanje.*

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).